

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

22 मार्च 2024

राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय बातम्या

अभ्यासानुसार अनेक भारतीय राज्यांमध्ये वसंत ऋतु 'नाहीसा' होत आहे

हवामान घटक:

- हवामानशास्त्रज्ञ दक्षिण भारतातील तापमानवाढीचे श्रेय देतात आणि हिवाळ्यात उत्तरेकडील कमी पाऊस हे वेस्टर्न डिस्टर्बन्स आणि जेट स्ट्रीम पॅटर्नमधील बदलांना कारणीभूत ठरतात.

तात्पर्य:

- उत्तर भारतात मार्चमध्ये थंड हिवाळ्यासारख्या तापमानापासून गरम स्थितीत अचानक संक्रमण होऊ शकते.
- जानेवारी ते फेब्रुवारी (2.6°C जास्त) तापमानवाढीच्या दरांमध्ये राजस्थानने सर्वात मोठी झेप घेतली.
- दिल्ली आणि उत्तर प्रदेशसह नऊ राज्ये आणि प्रदेशांमध्ये जानेवारी-फेब्रुवारी तापमानात लक्षणीय फरक दिसून आला, ज्यामुळे वसंत ऋतूसारखी परिस्थिती नाहीशी झाली.

संदर्भ:

- क्लायमेट ट्रेड्स एजन्सीने 1970 पासून आतापर्यंत 33 भारतीय राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांसाठी हवामानविषयक नोंदींचे विश्लेषण केले.

प्रमुख निरीक्षणे:

तापमानवाढीचा कल:

- सर्व प्रदेशांनी हिवाळ्यात निव्वळ तापमानवाढ अनुभवली.
- मणिपूरमध्ये 1970 नंतर तापमानात सर्वात जास्त बदल (2.3°C), तर दिल्लीत सर्वात कमी (0.2°C) तापमान बदल होता.
- विश्लेषण केलेल्या 34 पैकी 12 प्रदेशांसाठी हिवाळा हा सर्वात जलद तापमानवाढीचा हंगाम आहे.

प्रादेशिक भिन्नता:

- डिसेंबर आणि जानेवारीमध्ये दक्षिणेकडील प्रदेशांमध्ये तीव्र तापमानवाढ झाली.
- डिसेंबर आणि जानेवारीमध्ये उत्तरेकडील प्रदेशांमध्ये तापमान कमी होते आणि थंडही होते.
- सर्व प्रदेश फेब्रुवारीमध्ये गरम झाले, जम्मू आणि काश्मीरमध्ये सर्वाधिक तापमान (3.1°C) आणि तेलंगणा सर्वात कमी तापमान (0.4°C) अनुभवत आहे.

जेट प्रवाहांबद्दल:

- व्याख्या:** वेस्टर्न डिस्टर्बन्सचा अर्थ भूमध्यसागरीय प्रदेशात उगम पावणाऱ्या आणि मध्य पूर्व आणि भारतीय उपखंडात पूर्वेकडे सरकणाऱ्या अतिउष्णकटिबंधीय वादळ प्रणालींचा संदर्भ आहे.
- हवामानावर परिणाम:** हिवाळ्याच्या महिन्यांमध्ये या विकृतींमुळे भारतीय उपखंडाच्या विविध भागांमध्ये, विशेषतः उत्तरेकडील आणि पश्चिमेकडील प्रदेशांमध्ये, प्रामुख्याने पाऊस किंवा बर्फाच्या रूपात पाऊस पडतो.
- हिवाळी पर्जन्य:** भारतात, पंजाब, हरियाणा, राजस्थान आणि उत्तर प्रदेश आणि जम्मू आणि काश्मीरच्या काही भागांसह वायव्य भारतासारख्या प्रदेशांमध्ये हिवाळा पाऊस पाडण्यासाठी वेस्टर्न डिस्टर्बन्स महत्त्वपूर्ण आहेत.
- तपमानाचे नियमन:** ते अनेकदा तापमानात घट घडवून आणतात, हिवाळ्यातील कोरडेपणापासून आराम देतात आणि जमिनीतील ओलावा पुन्हा भरून कृषी कार्यात योगदान देतात.
- जेट स्ट्रीम कनेक्शन:** ध्रुवीय जेट प्रवाहातील बदलांशी वेस्टर्न डिस्टर्बन्सचा जवळचा संबंध आहे, ज्यामुळे त्यांची तीव्रता आणि प्रक्षेपण भारतीय उपखंडात प्रभावित होते.

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

भू-वारसा स्थळ म्हणून रामगड विवर

संदर्भ:

राजस्थानच्या बारन जिल्ह्यात स्थित, रामगड विवराला राजस्थान सरकारने भू-वारसा स्थळ म्हणून नियुक्त केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- अंदाजे 165 दशलक्ष वर्षापूर्वी उल्कापातामुळे तयार झालेले, हे 3-किलोमीटर व्यासाचे विवर आहे जे प्रदेशाच्या पर्यावरणीय समतोल आणि जैवविविधतेमध्ये महत्त्वपूर्ण योगदान देते.
- रामगड संवर्धन राखीव म्हणून ओळखले जाते, त्याचे अद्वितीय पर्यावरणीय आणि सांस्कृतिक वारसा जतन करण्यासाठी वन्यजीव (संरक्षण) कायदा, 1972 अंतर्गत संरक्षित केले जाते.
- विवरामध्ये पुष्कर तालाब संकुलाची उपस्थिती पाणथळ (संवर्धन आणि व्यवस्थापन) नियम, 2017 अंतर्गत पाणथळ जमीन म्हणून मान्य करण्यात आली आहे.

भू-वारसा स्थळ/राष्ट्रीय भूवैज्ञानिक स्मारके:

- भू-वारसा स्थळांना त्यांच्या भूवैज्ञानिक वैशिष्ट्यांमुळे महत्त्वपूर्ण वैज्ञानिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक किंवा सौंदर्यात्मक मूल्य आहे.
- ते सहसा अद्वितीय खडक निर्मिती, जीवाश्म, किंवा शिक्षण, संशोधन, सांस्कृतिक महत्त्व किंवा व्हिज्युअल अपीलसाठी महत्त्वपूर्ण असलेल्या लँडस्केप्सचे प्रदर्शन करतात.
- भारतीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण (GSI) आणि राज्य सरकारे या स्थळांचे संरक्षण करतात, त्यांना भू-वारसा स्थळे/राष्ट्रीय भूवैज्ञानिक स्मारक म्हणून घोषित करतात.
- 1851 मध्ये स्थापित, GSI खाण मंत्रालयाच्या अंतर्गत कार्यरत आहे, मुख्यालय कोलकाता येथे आहे, राष्ट्रीय भूवैज्ञानिक माहिती निर्मिती आणि खनिज संसाधन मूल्यांकनावर लक्ष केंद्रित करते.

मराठी

ADDAPEDIA

To get free Live Classes,
Materials Scan this QR Code &
Download our Adda247 App

Daily Current Affairs Encyclopedia

लिआनास

संदर्भ:

- वाढणारे झाडे असलेल्या लायना वृक्षांच्यावाढीला अडथळा आणतात. कारण त्या झाडांच्या माथ्यावरील सूर्यप्रकाशा साठी स्पर्धा करतात .
- वृक्षांच्या तुलनेत त्यांची कार्बन साठवण्याची क्षमता कमी असते. यामुळे कार्बन साठवण्याच्या धोक्यातवाढ होते.
- जंगलांच्या कार्बन शोषून घेण्याची क्षमता कमी करून आणि कार्बन चक्र विस्कळीत करून लायना जागतिक तापमान वाढ वाढवण्यास कारणीभूत ठरू शकतात.

अडथळे:

- लिआना विस्कळीत जंगलात आणि उच्च तापमानात वाढतात, बहुतेकदा सूर्यप्रकाश आणि संसाधनांसाठी झाडांना मागे टाकतात.
- हवामानाच्या तणावासाठी त्यांची लवचिकता त्यांना स्पर्धात्मक फायदा देते, विशेषतः ग्लोबल वार्मिंगमुळे अधिक तीव्र परिस्थिती असलेल्या भागात.
- वाढलेल्या लिआनामुळे झाडांच्या वाढीला हानी पोहोचते, पुनरुत्पादन कमी होते आणि पौष्टिक चक्रात व्यत्यय येऊ शकतो, ज्यामुळे जंगले भविष्यातील त्रासासाठी कमी लवचिक बनतात.

अर्थव्यवस्थेतील हायड्रोजन आणि इंधन पेशींसाठी आंतरराष्ट्रीय भागीदारी (IPHE)

International Partnership
for Hydrogen and Fuel Cells
in the Economy

संदर्भ:

- हायड्रोजन अर्थव्यवस्थेला गती देण्यावर लक्ष केंद्रित करून भारताने 41वी IPHE बैठक आयोजित केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 2003 मध्ये स्थापित, IPHE ही एक आंतर-सरकारी युती आहे ज्यामध्ये सध्या 23 सदस्य देश आणि युरोपियन कमिशन यांचा समावेश आहे.
- हायड्रोजन आणि इंधन सेल तंत्रज्ञानाचा वापर करून स्वच्छ आणि कार्यक्षम ऊर्जा आणि गतिशीलता प्रणालींमध्ये संक्रमण सुलभ करणे आणि जलद करणे हे त्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट आहे.
- आयपीएचई हे हायड्रोजन आणि इंधन पेशींशी संबंधित आंतरराष्ट्रीय संशोधन, विकास, प्रात्यक्षिक आणि व्यावसायिक वापर उपक्रम आयोजित आणि अंमलात आणण्यासाठी एक व्यासपीठ म्हणून काम करते.
- शिवाय, IPHE विविध भागधारकांना, जसे की धोरणकर्ते आणि जनतेला, व्यापक व्यावसायिक हायड्रोजन आणि इंधन सेल तंत्रज्ञानाच्या स्थापनेशी संबंधित फायदे आणि आव्हानांबद्दल माहिती देते.
- सदस्य: ऑस्ट्रेलिया, कॅनडा, युरोपियन कमिशन, भारत, नेदरलँड, स्वित्झर्लंड, ऑस्ट्रिया, चिली, फ्रान्स, इटली, नॉर्वे, यूएई, बेल्जियम, चीन, जर्मनी, जपान, दक्षिण आफ्रिका, युनायटेड किंगडम, ब्राझील, कोस्टा रिका, आइसलँड, दक्षिण कोरिया, सिंगापूर आणि युनायटेड स्टेट्स.

मराठी

ADDAPEDIA

Daily Current Affairs Encyclopedia

To get free Live Classes,
Materials Scan this QR Code &
Download our Adda247 App

Copyright © by Adda247

All rights are reserved. No part of this document may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of Adda247.

BILINGUAL

ADDAPEDIA

e-Books

**NATIONAL |
INTERNATIONAL |
REGIONAL |
STATE SPECIFIC
CURRENT AFFAIRS
CURATED NOTES**

IMPORTANT FOR ALL COMPETITIVE EXAMS